

Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

P O S U D E K

Oponenta rigorózní práce

Jméno a příjmení studenta: Mgr. Martin Urban

Název práce: Umělá inteligence a odpovědnost za její jednání

Jméno a příjmení oponenta: Doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

Kontrola shody: <5%

1. Formulace cílů, metodika zpracování práce a aktuálnost tématu:

Autor předkládá svou diplomovou práci, kterou obhájil na Ústavu práva autorského zdejší PF, k uznání za práci rigorózní. Zvolil vskutku mimořádně zajímavé a aktuální (a v současné době diskutované) téma odpovědnosti za újmu způsobenou umělou inteligencí (AI) a její pojetí v českém civilním deliktním právu. Tato diskuse se otevírá, jsme na jejím začátku, zaznívají nové argumenty a jsou uplatňovány stále nové poznatky z oboru IT. Této argumentační „nejistoty“ a dynamického (ba překotného) vývoje v oblasti AI si je autor vědom a přesto nabízí promyšlené a vnitřně koherentní úvahy s náznaky možných řešení. Jde skutečně o téma, které právem zasluhuje zvýšenou pozornost odborné veřejnosti, jak o tom svědčí i několikaletá probíhající celoevropská (a nejen ta) diskuse (srov. přístup EU a EK). Autor v úvodu své práce jasně vymezuje její cíle a klade si otázky, na které se snaží svou prací nalézt odpověď; nutno říci, že zdařile. Vlastní metody práce a přístupu jsou v úvodu naznačeny, i z práce samotné je patrné, že autor zvolil analytický a komparativní přístup, který vhodně kombinuje s deskripcí a evaluací judikatury (v převažující míře aktuální), aby nakonec vždy dospěl k přesvědčivému syntetizujícímu poznatku, třebaže ne vždy musíme s autorem ve všech jeho dílčích závěrech souhlasit. V tomto ohledu autor prokázal schopnosti mimořádného nadhledu nad zákonným textem, projevil velkou znalost aktuální judikatury, kterou kriticky rozebírá a patřičně zobecňuje. Svou prací se dotkl hned několika velmi diskutovaných problémů souvisejících s novou právní úpravou odpovědnosti za újmu způsobenou věcí, a to nejen otázky povahy celého institutu a jeho teoretického rozčlenění (odpovědnost za újmu způsobenou použitím vadné věci a odpovědnost za újmu způsobenou autonomním působením věci, tj. věci per se), ale i smyslu prevenčních norem, dále otázky postavení jednotlivých subjektů odpovědnosti, přičemž naznačil i širší souvislosti a celkovou úlohu odpovědnostních klauzulí s možnostmi jejich praktického využití na jím probírané příklady. Pozornost věnoval také jednotlivým předpokladům vzniku civilní odpovědnosti (zvláště pak roli zavinění u těchto odpovědnostních podstat, liberačním důvodům atd.), naznačil velmi zdařile využití v různých socio-ekonomických sférách.

2. Logická struktura a členění rigorózní práce:

Text (189 tis. znaků) je celkově velmi přehledně a jasně členěn, jeho struktura je logická, jednotlivé výklady na sebe souvisle navazují. I další vnitřní členění odpovídá klasickým doktrinálním přístupům, zejména je respektováno předepsané členění pro odborný text, tj. úvod do problematiky, shrnutí dosavadního stavu poznání a odborné diskuse nad problémem, stručný rozbor judikatury a další teoretická východiska, nakonec závěr a úvahy de lege ferenda. Práce je rozdělena do 5 dílčích kapitol, kdy první 3 kapitoly obsahují teoretická východiska zkoumané problematiky (umělá inteligence), historii a vymezení základních deliktních kategorií. V dalších výkladech pak usiluje o vymezení a základní charakteristiku (analýzu) odpovědnosti za újmu způsobenou použitím vadné věci, odpovědnosti za újmu způsobenou autonomním působením věci, resp. odpovědnosti osoby s povinností dohledu (dozorujících osob) v tuzemské právní úpravě, jakož i v komparativních souvislostech; dále zkoumá limity odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku („product liability“) s ohledem na její využití při odpovědnosti za újmy způsobené AI. Práce se celistvě věnuje podstatným otázkám

včetně řešení možných souběhů (konkurence) odpovědnostních podstat. Autor vždy zkoumá, jaká je, resp. má být role rozhodovací praxe při jejich řešení, sám přitom vždy svůj názor či doktrinální inklinaci naznačuje.

3. Rozsah a úroveň použitých zdrojů a práce s nimi, bibliografické citace, poznámkový aparát:

Při zpracování tématu byl použitý dostatečný počet bibliografických pramenů (českých i zahraničních), které autor správně uvádí a na konkrétních místech vždy cituje v souladu s citační normou. Poznámkový aparát je zcela adekvátní. Výběr literatury a pramenů je reprezentativní a zahrnuje relevantní tituly naší i cizojazyčné, současné i historické nauky. Lze ocenit, že autor neváhá konfrontovat základní vyslovené názory české doktríny (kupř. Bezouška, Štípa, Smejkal, Tichý, Hrádek, Vojtek, Vlasák a další) a jejich odlišná stanoviska zasadit do širšího kontextu a opatřit vlastním hodnocením i závěrem.

4. Jazyková, stylistická úroveň a formální úprava rigorózní práce

Jazyková i stylistická úroveň práce je výborná. V práci jsem neshledal žádných podstatných gramatických chyb ani stylistických nedostatků. S právní terminologií je pracováno správně. K drobnému přehlédnutí došlo jen ojediněle.

5. Formulace vlastních závěrů (práce s judikaturou, úvahy de lege ferenda)

Práce předkládá řadu podnětných názorů a závěrů. Pracuje s bohatou judikaturou a komentuje mnohá legislativní řešení zahraniční. Při ústní obhajobě by se autor mohl blíže vyjádřit zejména:

- Ke str. 25 k otázce pojetí zavinění v civilním právu – autor bez další hlubší argumentace přejímá závěry nauky trestní o rozlišování nedbalosti (vědomá, nevědomá). Toto rozlišení OZ 2012 nezná.
- Ke str. 44 – jak autor zamýšlí vyvodit z porušení prevenční normy zavinění? Mám za to, že porušení prevence implikuje spíše protiprávnost, coby objektivní předpoklad vzniku povinnosti k náhradě újmy.
- Lze bez dalšího považovat chování/jednání AI za nebezpečnou situaci dle § 2901?
- v jakém smyslu by dle autora mělo de lege ferenda dojít k úpravě, resp. k redefinici pojmu výrobek (vada výrobku), aby lépe reflektoval AI?
- ke str. 31 – přicházelo by do úvahy (pro vlastníka AI) případné využití regresního práva, popř. odkaz na eventuální spolupůsobení poškozeného při vzniku újmy?
- ke str. 35 – proč OZ dle autora neumožňuje pojištění rizik? Pojištění rizik mi připadá – a to myslím obecně k tématu práce – jako myslitelné řešení i v situacích, kdybychom odpovědnost finálně přičítali vlastníkově (spotřebiteli).

6. Odborná kvalita zpracování tématu rigorózní práce

Práce je po odborné stránce standardní a splňuje požadavky kvalifikační práce tohoto stupně, a to jak rozsahem, tak kvalitní analýzou. Prokazuje autorovy dobré znalosti vybrané hmotněprávní problematiky zkoumaných úprav, jakož i souvisejících procesních otázek a celkovou širší orientaci.

Závěr:

Předložená práce prokázala autorovu samostatnost při zpracovávání nelehkého tématu s komparativním prvkem, jeho schopnost zorientovat se v zákonné úpravě a doktríně. Práci proto doporučuji k ústní obhajobě s hodnocením: **doporučuji její uznání za práci rigorózní.**

Rigorózní práci hodnotím stupněm: prospěl.

Datum: 1. 3. 2019

Podpis oponenta rigorózní práce
Doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.